

Faglig forum for helhetlig og økosystembasert forvaltning av norske havområder			
Hovedprosess:	Faglig grunnlag for revidering og oppdatering av forvaltningsplanene i 2020	Prosesseier:	Miljødirektoratet
Dokumentnavn:	Oppsummering fra innspillsmøte 23. januar 2018	Utarbeidet av:	Sekretariatet for Faglig forum
Publisert dato:	16. februar 2018	Forelagt Faglig forum:	Dato: 2.feb 2018

Oppsummering fra innspillsmøte om faglig grunnlag for revisjon og oppdatering av forvaltningsplanene for havområdene

Miljødirektoratet, Helsfyr, Oslo, 23. januar 2018 kl. 10:00 - 15:45

Møtet ble arrangert av Faglig forum for helhetlig og økosystembasert forvaltning av norske havområder (Faglig forum).

Faglig forum skal sikre medvirkning gjennom involvering av berørte interessegrupper. Dette er et viktig ledd i prosessen med å fremskaffe et godt faglig grunnlag for revidering og oppdatering av forvaltningsplanene.

Faglig forum valgte i første omgang å arrangere et fellesmøte med relevante interesseorganisasjoner. Hensikten med innspillmøtet var å få en oversikt over hva organisasjonene mener er viktige temaer og ny kunnskap som bør omfattes av det faglige grunnlaget.

I tillegg til faglige innspill til det videre arbeidet med faglig grunnlag, kom det frem synspunkter på hva selve forvaltningsplanen (Melding til Stortinget) burde omfatte. Dette dokumentet gir en oppsummering av de faglige innspillene og budskapene sortert temavis, og er ikke et omforent referat fra møtet. For å få et helhetsbilde, må oppsummeringen ses sammen med presentasjonene som ble gitt på møtet og ytterligere skriftlige innspill som ble mottatt i forbindelse med møtet. Alt vil bli publisert på Havforum.no.

Program for møtet og deltakerliste er vedlagt.

Oppsummering av faglige innspill

På innspillsmøtet ble følgende temaer belyst, enten ved å peke på konkrete behov for omtale av ny kunnskap siden forrige oppdatering eller ved å understreke temaer den enkelte interessegruppe anså som viktig å omtale i en forvaltningsplan.

Forvaltningsplanene

- Det ble av flere fremhevet at forvaltningsplanene er viktige verktøy. Samtidig ble det nevnt at det bør fremkomme tydeligere hva som er en overordnet visjon for forvaltningsplanene, og tydelige mål med resultatbaserte indikatorer og tiltak som gjenspeiler nasjonale og internasjonale forpliktelser.
- Kvalitetssikring av datagrunnlaget er viktig, i tillegg til eksplisitte vurderinger av kvaliteten på temaene som beskrives.
- Det ble vist til at formålet med forvaltningsplanene er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk, og at dette gjøres best i samarbeid. Problemet er å finne bærekraftige løsninger i et perspektiv på flere generasjoner.
- Det er viktig å samordne prioriteringene i områdene som dekkes av forvaltningsplanene og dermed unngå tilfeldige enkeltavgjørelser.

Medvirkning

- Flere organisasjoner uttrykte et ønske om å bli sterkere involvert i forvaltningsplanarbeidet. Det ble foreslått at Faglig forum utvides til å inkludere de viktigste næringsorganisasjonene for å øke forumets legitimitet når det gjelder bærekraftig bruk og vern.

Verdiskaping og næringer

- Viktigheten av å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk ble understreket. Langsiktig verdiskaping er ikke en motsetning til vern. Man må ha legitimitet blant folk, ta hensyn til arbeidsplasser, kultur og næringer, og ha god forståelse for disse. Man må akseptere at næringene setter visse spor. Planene må også tilrettelegge for nye fiskerier, f.eks. krabber i Barentshavet.
- Arealkonflikter kan oppstå ved økt bruk av havet. Alle maritime næringer bør ha like grunnlag for å kunne utøve sine næringer. Forvaltningen må sørge for at det blir en balanse i arealbruken til havs.

Petroleum

- Olje- og gassnæring i nord har vært aktiv siden tidlig på 80-tallet. Næringen står for et tydelig nasjonalt bidrag til verdiskaping i dag. Samspill mellom næringer kan hjelpe til å skape balanse i demografi. Karbonfangst og lagring er viktig for å løse klimautfordringen. Marin trafikk tilknyttet offshorevirksomheten er en annen utfordring. Alternativt drivstoff, landstrøm, reduksjon av forbruk og standarder for fartøy må vise vei. Dette gjøres i Barentshavet. Goliat er «oljeindustriens Tesla», og produserer olje på fornybar strøm. Et annet eksempel er LNG-fabrikken på Melkøya der gass fryses ned til -160°C. Om 5-10 år kan fabrikken være helt elektrifisert.
- Det er viktig å ha fokus på HMS for å unngå ulykker, samt på å forbedre teknologi og oljevernberedskap. Dette kommer også miljøet til gode og vil samtidig sikre vekst. Risikobasert tilnærming er viktig. Betingelsene varierer veldig mellom ulike lokaliteter, og fysiske betingelser må inn i vurdering av påvirkning. Kunnskap om oljevernberedskapen langs kysten må fortsatt forbedres.

- Olje- og gassnæringen har mye data og fagfelleverdert kunnskap om miljøtilstand og påvirkning fra sin overvåking, kartlegging og forskning, som må brukes i det faglige grunnlaget.

Skipsfart

- I fremtiden vil det utvikles nye typer fartøy som kan redusere utslipp av f.eks. klimagasser. For eksempel nye typer fartøy, feedere, som man tenker skal gå langs kysten og levere containere til automatiserte havner. Disse havnene skal forbruke lite energi, ha få ulykker, og skal distribuere containerne videre med el-biler. Ikke-kvotepliktig sektor må foreslå løsninger som kan redusere utslippene, og dette er én av disse løsningene.
- Miljøreguleringer gjennom International Maritime Organization (IMO) vil bli strengere fremover. Ballastvann, NO_x og svovelutslipp har blitt tatt hensyn til og det blir vedtatt en ambisiøs reduksjonsstrategi for klimagassutslipp i april 2018. Nullvisjon er målet for norsk skipsfart.
- Mottaksanlegg for søppel kan bidra til redusert plastforsøpling fra skipsfarten.
- Mer kunnskap om økosystemer og seilingsleder er nødvendig, for eksempel er mange sjøkart i dag utdaterte.

Fiskeri

- Det ble lagt vekt på viktigheten av å samordne prioriteringene i områdene som dekkes av forvaltningsplanen. Lønnsom utnyttelse av marine ressurser er viktig. Vi høster og produserer mat, og da må man også være trygg på at maten er trygg og at produksjonen tar hensyn til miljøet underveis. Derfor må vi forebygge utslipp og fjerne forurensningskilder. Kunnskapen om bestander, havmiljø, gytefelt og oppvekstområder må økes. Særlig behovet for kartlegging av spesielle områder må gjøres med bidrag fra fiskerinæringen. Det er viktig å vektlegge fiskernes kunnskap tidlig i forvaltningsplanprosessen. Fiskerinæringen bidrar f.eks. med råd om hva som bør kartlegges i MAREANO.
- Naturmangfoldloven inkluderer grunnlag for menneskets virksomhet, kultur og helse. Fiskeri er kultur. Loven vektlegger bærekraftig bruk og vern. Det er derfor viktig å tilby kunnskap og ekspertise fra fiskerinæringen, og vektlegge at fiskerne har lang erfaring i disse områdene. Forvaltningsplanen må i tillegg ta høyde for at arter vandrer og fiskerier endrer seg og dette bør omtales i det faglige grunnlaget.

Havbruk

- Mange i Norge har sin inntekt fra sjømatproduksjon. 1/3 av Norges fiskeeksport kommer fra oppdrett. Havet må fortsatt gi muligheter til å fø en økende befolkning. Verdens befolkning henter kun 2 % av maten sin fra havet i dag. Man kan også høste andre deler av bioproduksjon, som kan gå enten til fiskefôr eller direkte konsum. Disse forholdene er det også viktig å belyse i det faglige grunnlaget..
- En av utfordringene havområdene står overfor er vekstambisjon i oppdrettsnæringen (5x). Dette vil medføre økt miljøpåvirkning på havområder, kystmiljø og andre sektorer. Det er uklart hvilke offshore områder som vil være aktuelle. Informasjon om utslipp, miljøproblemstillinger og arealkonflikter må innhentes. Kunnskapsgrunnlaget rundt miljøpåvirkningen fra offshore-oppdrett er mangelfullt og bør styrkes. Det faglige grunnlaget må i tillegg si noe om tålegrenser.

Nye næringer

- En potensiell ny næring i havområdene som dekkes av forvaltningsplanene er mineralutvinning til havs. Miljøeffektene dette kan ha på havbunnen må bli grundig utredet. Hvordan sammenfaller områder som er aktuelle for mineralutvikling med særlig verdifulle og sårbare områder (SVOer)?
- Storskala tang- og tare dyrking offshore kan bli en stor næring som kan bidra med råstoff til mat, legemidler, næringsmidler, plasterstatning. Det er viktig å få utredet dette, ikke bare de negative effektene, men også de positive effektene (oppvekstområde for småfisk, bølgedemping etc.).
- Nye næringer som dette kan være godt grunnlag for verdiskaping i årene som kommer.

Marine verdier og vern

- Forvaltningsplanen er en god plattform for å identifisere hva som bør vernes. Det ble nevnt av flere at det er vernet alt for lite hav i Norge og verden for øvrig, og veldig få forvaltningsvedtak er knyttet til vern. Arter forsvinner, fiskearter, korallrev og sjøgressområder etc. er truet. Tydelige begrensninger for risikofylte og skadelig aktiviteter i de mest sårbare områdene er også nødvendig. 70 % av all fisk gyter og vandrer gjennom Lofoten, Vesterålen og Senja, derfor må det utvises særlig aktsomhet i disse og tilgrensende områder.
- Forvaltningsplansystemet må integreres med den nye marine verneplanen. Aichimål 11 sier at vi skal verne 10 % av landets kyst- og havområder innen 2020, med et representativt utvalg av områder, inkludert områder utenfor territorialfarvannet.
- Greenpeace-avtalen mellom Norge og Russland handler om at fiskeriene ikke skal utvides i områdene ved Svalbard. Dette er for å unngå tråling i sårbare områder. Det er en fordel om forvaltningen ser hva som bør reguleres før næringen selv tar det opp.
- Det ble på en annen side også understreket at totalfreding ikke er det politiske målet, men heller en god og gjennomtenkt forvaltning. Marine verneområder må utvikles, men ikke kun for å ha et marint verneområde, det må ha en nytteverdi.

Klima

- Klimaendringer er viktig å ha med i det faglige grunnlaget ettersom dette er en uønsket utvikling for de fleste havområder. Fra et klimaperspektiv må oljevirkningsfasen ut, men fra et miljøståsted er det iskanten som er viktigst å ta vare på.
- Klimarisiko må inn i forvaltningsplanarbeidet: både potensielt negative konsekvenser for mennesker, natur og miljø med petroleumsvirksomhet og økonomisk risiko.

Forurensning

- Miljøgifter og forurensning må inn i faggrunnlaget. Havområdene vil bli mer brukt i fremtiden, derfor er det viktig å få nok informasjon om effekter, hotspots, trender etc. og å finne kilden til forurensning på slike hotspots. Dumpfelt må overvåkes for å avverge risikoen for forurensning.
- Man må fortsette å øke kunnskap om marin forsøpling. Å gjøre samfunnet plastfritt er en minst like stor ambisjon som å gjøre det fossilfritt. Havet er endeplass for ting vi ikke vil ha, og alle deler av samfunnet bidrar til dette og må ta sitt ansvar.
- Regionspesifikk kunnskap må også inn i forvaltningsplanarbeidet. Hovedkilder er forskjellig for hvert havområde, og det er forskjell på fjorder, indre og ytre kyst.

Særlig verdifulle og sårbare områder

- Naturverdier og sårbarhet bør ligge til grunn for anbefalinger fra Faglig forum. Endrede livsbetingelser og samlet belastning må vektlegges. Bestandene av makrell og snøkrabbe har for eksempel økt i Barentshavet. Tempo på endringer bør vektlegges sterkt i revisjonen for havområdet. Det samme bør konsekvenser for høsting lavt i næringskjeden med fokus på nøkkelarter som raudåte og lodde i økosystemet og konsekvenser av kommersiell høstning av disse.

Iskantsonen

- Iskanten er det viktigste området i Arktis, området er truet og bør vernes. Primærproduksjonen i tilknytning til iskanten er grunnlag for hele næringskjeden og store ansamlinger av dyr. Oljeforurensning i disse områdene kan derfor ha store konsekvenser. Faglige eksperter bør konsulteres, men det er absolutt viktigst å ta vare på økosystemet som flytter seg.
- Hva slags marint liv finnes her, og hvordan endrer sårbarheten seg etter hvert som lokaliteten forflytter seg. Endrer det på økosystemet rundt iskanten? Det samme gjelder polarfronten. Strømmer endrer seg, noe som påvirker temperatur og dermed arter som kan være sårbare for temperaturendringer.
- Det fremkom ulike syn på hvordan iskanten bør defineres. Dette skal gjøres i forvaltningsplanen basert på det faglige grunnlaget. Det faglige grunnlaget må derfor være tydelig.
- Iskanten må defineres utfra naturgitte kriterier, ikke fra politiske. Veldig viktig å ta hensyn til drivis – situasjonsbildet endrer seg utrolig raskt. Dette må risikovurderinger ta med i betraktning.
- Det ble foreslått å kutte ut iskantsonebegrepet og snakke om økosystemet istedenfor, i tillegg til ønske om en god kobling mellom økosystemsårbarhet og avgrensinga som settes for oljeaktivitet. Denne må være godt dokumentert og gjenspeile dynamikken i systemet. Det viktigste er forutsigbarhet i rammeverket for definering av iskantsonen.

Samarbeid og involvering

- Digitalisering gir økt kunnskap om havet. Vi kan nå i større grad predikere hvor fisk og sjøfugl oppholder seg. I økende grad kan vi derfor legge til rette for aktivitetene. Man må benytte kunnskapen man har hentet istedenfor å sitte og vente på stadig bedre kunnskap. Miljøovervåking er en eksportvare Norge er best i verden på. Avstand og mørke er en stor risiko i nord hvor Norge allerede har en del erfaring.
- Uavhengig forskning uten politiske føringer er viktig. Involver andre forskningsmiljøer i arbeidet med faggrunnlaget. For eksempel bør det etableres et uavhengig organ som ikke er bundet opp av politiske føringer når det skal lages anbefalinger for iskanten.

Mål og tiltak

- Forvaltningsmålene må ha tydelige resultatbaserte indikatorer.
- Utfordringen er at det mangler forvaltningstiltak som følger opp den kunnskapen vi har. Det blir vanskeligere og vanskeligere å nå målene som blir satt. Faglig forum må involveres mer i å vurdere forvaltningstiltakene og foreslå nye, basert på den faglige forståelsen og vurdering av måloppnåelse. Hvis faggrunnlaget bare er miljøanalyse blir det ikke en forvaltningsplan, kun en miljøbeskrivelse.
- Kunnskap om gruvedrift på havbunnen må tas opp, faglig forum må ligge foran i denne kunnskapsinnhenting. Konsekvenser kan bli problematiske dersom det ikke er nok

kontroll. Barentshavet sørøst er bare delvis utredet, så man regner med at det blir forsket ekstra mye på dette området i revisjonen.

- Analyser på gap innenfor de miljømålene som er satt. Forvaltningsplantilnærmingen underminerer sin egen legitimitet hvis man ikke går mot en målrettet forbedring av miljøtilstanden dersom dette er målet.
- Scenariene som etableres for konsekvenser må også involvere effekten av mottiltak. Tiltak for sameksistens mellom ulike næringer, fiskeri, sjøtransport og petroleum. Ny teknologi – samspill mellom kravene som kommer skaper utvikling.